

Polska – Polonäs – Ridmarsch

Polska – Polonäs – Ridmarsch

BK nr 37

Sv L Upland nr 121 efter Johan Lundin i Funbo.

Kommentaren till den här låten skiljer sig åtskilligt från de övriga. Handlaren Johan Lundin har även i annat sammanhang visat sig komma med tveksamma uppgifter. Det menar John Olsson, spelman och kantor i Björklinge och en av de mera sakkunniga i Uppländsk folkmusik. John Olsson ifrågasätter om detta är en Byss-Callelåt. Här följer John Olssons egna kommentarer till låten: "Om denna låt skall tas med bör den ha rätt titel och spelas i marschtempo – trectakten till trots.

Det här är inte någon gammalpolska utan en Åkmarsch upptecknad av klockare Kastberg i Hållnäs.

Den kan inte ha spelats på gammelharpor i denna tonart. Troligen har den spelats oktaven högre.

Beträffande Åkmarscher är att säga att vägarna i gamla tider var så eländiga att man ofta red till kyrkan. Åtminstone gjorde brudparet och spelmannen det. Då spelades s k ridmarscher, som ofta var polonäser i trectakt och i lugnt tempo. Det här är en av dem. Det finns ytterligare några uppteckningar med ridmarscher. De är alla från norduppland: Sv L nr 23, UF sid 75:11 och Låtar från Våla Härad 1 nr 34."

Spelteknik

Nyckelharpa: i 3:e reprisen kan man låta 1:a fingret ligga kvar på D och samtidigt ta H med 2:a fingret.

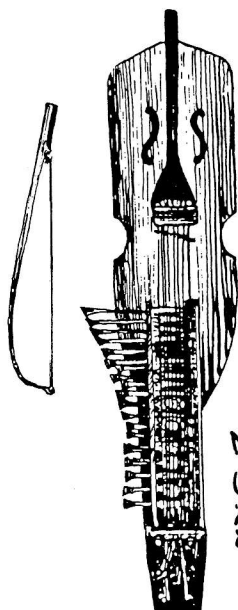
*

Nyckelharpan

Nyckelharpan har gamla anor i Sverige – kanske från 1200-talet. Från 1300-1600-talen finns flera belägg för nyckelharpanns förekomst, främst som väggmålningar i uppländska kyrkor.

Den medeltida enkelharpan hade inga resonanssträngar. Det fick den först i slutet på 1600- eller början på 1700-talet. Idén med resonanssträngar kom med ostindiesjöfarten från den indiska sitaren först till England. Där byggdes olika stråkinstrument med resonanssträngar. Idén spred sig snabbt över Europa; t ex till Italien – viola d'amore, till Norge – hardingfela. I Sverige till nyckelharpan. Resonanssträngarna var av metall medan spelsträngarna var av silke och tarm.

Under 1700-talet utvecklades enkelharpan till kontrabas harpa och vid mitten av 1800-talet utvecklades silverbasharpan. En föregångare till dagens kromatiska nyckelharpa fanns redan 1830 som en isolerad "uppfinnning". Först 1925, när August Bohlin byggde sin första kromatiska nyckelharpa på börjades utvecklingen till dagens klangfulla nyckelharpor. Åtminstone sedan 1600-talet har nyckelharpan främst funnits i Uppland.

NYCKELHARPA SOM ENLIGT
UPPGIFT TILLHÖRT BYSS-CALLE
Ägs av
Åivkarleby Hembygdsförening